

АНАЛІЗ КОМІСІЙНИХ ТА КОМПЛЕКСНИХ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ВИПАДКАХ НАСТАННЯ СМЕРТІ, ПРОВЕДЕНИХ В ЖИТОМИРСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗА 2010 – 2014 р.р.

©Короткевич Л.В., Зогуля В.М., Скубенко А.Я.

Обласне бюро судово-медичної експертизи Житомирської обласної ради

Резюме. Проведено аналіз комісійних та комплексних судово-медичних експертиз, проведених в Житомирському обласному бюро судово-медичної експертизи за останні 5 років (2010-2014 р.р.) Встановлювалося співвідношення кількості експертиз у випадках нанесення тілесних ушкоджень зі смертельними випадками, дорожньо-транспортних пригодах, по притягненню лікарів до кримінальної відповідальності у випадках смерті потерпілих та хворих до загальної кількості проведених комісійних та комплексних судово-медичних експертиз. Проаналізовано результати проведених експертиз, виділені мотиви судово-слідчих органів для їх призначення та найбільш часті питання, які вирішувалися при призначенні даних експертиз.

Ключові слова: комісійна судово-медична експертиза, комплексна експертиза, причинно-наслідковий зв'язок, аналіз.

ВСТУП. Згідно постанови № 8 від 30.05.1997 р. Пленуму Верховного Суду України про судову експертизу в кримінальних та цивільних справах (із змінами, внесеними згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України № 15 від 25.05.1998 р.) комісійна експертиза призначається у випадках, коли є потреба провести дослідження за участю декількох експертів – фахівців у одній галузі знань. Комплексна експертиза призначається у випадках, коли необхідно провести дослідження за участю декількох експертів, які є фахівцями у різних галузях знань.

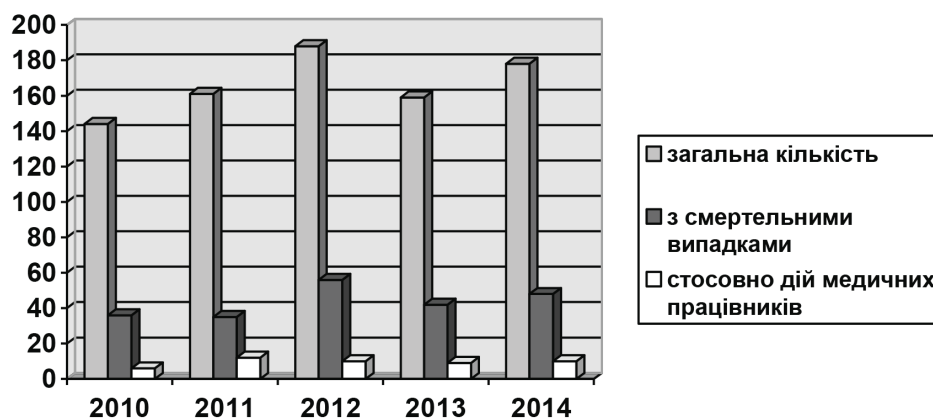
У своїй більшості вищевказані експертизи проводяться у випадках неповноти первинних, додаткових, повторних висновків, або коли мається суттєва розбіжність самого висновку та матеріалів кримінальної справи.

Метою дослідження було проведення аналізу виконаних комісійних та комплексних експертиз у відділі комісійних експертиз Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи за 2010-2014 р.р., встановлення співвідношення кількості комісійних та комплексних експертиз пов'язаних зі смертельними випадками з загальною кількістю проведених у цьому відділі експертиз, при цьому проаналізувати основні питання, які вирішувалися при проведенні даних експертиз та мотиви для їх призначення.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження був архівний матеріал відділу комісійних судово-медичних експертиз Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи. Матеріал опрацьовувався методами варіаційної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У період 2010-2014 років в Житомирському обласному бюро було проведено 830 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках проведення експертиз, пов'язаних зі смертельними випадками (дорожньо-транспортні пригоди, нещасні випадки, вбивства) проведено 217 комісійних та комплексних експертиз, що в процентному відношення становить 26,1 % (мал. 1).

Мал. 1. Кількість проведених комісійних та комплексних експертиз, в тому числі і пов'язаних зі смертельними випадками.

У 2010 році всього було проведено 144 комісійних та комплексних експертиз. У випадках проведення експертиз, пов'язаних зі смертельними випадками (дорожньо-транспортні пригоди, нещасні випадки, вбивства) проведено 36 комісійних та комплексних експертиз, що в процентному відношенні становить 23,6 %.

До проведення вищевказаних експертиз залучалися хірурги у 3-х випадках, реаніматологи та терапевти у 2-х випадках, акушер-гінеколог, нейрохірург та оториноларинголог в одному випадку. Також при комплексних експертизах у 5-ти випадках експерти-автотехніки та один раз експерт-баліст. Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 26, ухвали суду – 8, постанова прокуратури – 1, за відношенням МВС – 1.

Комісійні та комплексні експертизи проводились з метою вирішення наступних питань:

1. Проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 18.
2. Вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 12 експертиз.
3. Своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 6 експертиз.

Виконано експертиз за постановами судово-слідчих органів інших областей України: Київська область – 4, Вінницька область – 2, Донецька область – 1.

У 2011 році всього було проведено 161 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках настання смерті 35, що в процентному відношенні складає 21,7 % до всіх проведених експертиз.

До проведення залучалися реаніматологи у 6-х випадках, терапевти у 3-х, інфекціоністи, хірурги, пульмонологи, лікарі загальної практики у 2-х, акушер-гінеколог, невролог, оториноларинголог та лікар центру екстреної допомоги та медицини катастроф в одному випадку. У трьох випадках залучалися автотехніки та один раз електротехнік.

Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 21, ухвали суду – 4, постанови прокуратури – 8, відношення МВС – 1, постанови військової прокуратури – 1.

Комісійні та комплексні експертизи проводились з метою вирішення наступних питань:

1. Вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 18 експертиз.
2. Своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 12 експертиз.
3. Проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 4.
4. Проведення експертизи з метою встановлення наявності наркотичних речовин в крові та внутрішніх органах з проведенням ексгумації трупа – 1.

Виконано експертиз за постановами судово-слідчих органів інших областей України: Київська область – 1, Рівненська область – 1.

У 2012 році всього було проведено 188 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках настання смерті було проведено 56 комісійних та комплексних експертиз, що в процентному відношенні складає 29,7 % до всіх проведених експертиз.

До проведення вищевказаних експертиз залучалися реаніматологи в 4-х випадках, хірурги в 3-х випадках, неврологи, психіатри та нейрохірурги в 2-х випадках, терапевт, офтальмолог, акушер-гінеколог, ендокринолог, кардіолог, щелепно-лицьовий хірург, нарколог, лікар МСЕК та лікар комунальної установи центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф в одному випадку. Експерт-автотехніки залучалися у 12 випадках, електротехнік та баліст в одному випадку.

Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 37, ухвали суду – 7, постанова прокуратури – 2, відношення МВС – 7, відношення прокуратури – 2, відношення військової прокуратури – 1.

Експертизи проводились з метою:

1. Проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 27.
2. Вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 16 експертиз.
3. Своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 10 експертиз.
2. Проведення експертиз з метою вирішення інших питань – 3.

Виконано експертиз по постановам судово-слідчих органів інших областей України: Київська область – 2, Чернівецька область – 1.

У 2013 році всього було проведено 159 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках настання смерті було проведено 42 комісійних та комплексних експертиз, що в процентному відношенні складає 26,4 % до всіх проведених експертиз.

До проведення вищевказаних експертиз залучалися реаніматологи та хірурги в 6-ти випадках, нейрохірурги в 4-х, акушер-гінекологи та кардіологи в 3, терапевт, невролог, інфекціоніст, патологоанатом, педіатр та ортопед-травматолог по одному разу. Експерти-автотехніки приймали участь при проведенні чотирьох експертиз.

Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 34, ухвали суду – 5, постанова прокуратури – 3. Експертизи проводились з метою вирішення наступних питань:

1. Вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 15 експертиз.
2. Проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 10.
3. Своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 9 експертиз.
4. Проведення експертиз для вирішення інших питань – 8.

Було виконано по одній експертизі за постановами судово-слідчих органів з Вінницької та Рівненської областей.

У 2014 році всього було проведено 178 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках настання смерті було проведено 48, що в процентному відношенні складає 26,9 % до всіх проведених експертиз.

До проведення вищевказаних експертиз залучалися хірурги у 8-ми випадках, реаніматологи та нейрохірурги у 5-х, терапевти і токсикологи в 2 випадках, акушер-гінеколог, педіатр, комбустіолог, лікар центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф і пульмонолог в одному випадку. З спеціалістів НДЕКЦ 14 разів залучалися автотехніки в 14 випадках та балісти 2-х випадках.

Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 41, ухвали суду – 7.

Комісійні та комплексні експертизи проводились з метою вирішення наступних питань:

1. Вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 16 експертиз.
2. Проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 16.
3. Своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 10 експертиз.
4. Проведення експертиз для вирішення інших питань - 6

Виконано 2-і експертизи за постановам судово-слідчих органів Рівненської області та по одній з Київської та м. Київ.

ВИСНОВКИ

1. У період 2010-2014 років в Житомирському обласному бюро було проведено 830 комісійних та комплексних експертиз, із них у випадках проведення експертиз, пов'язаних зі смертельними випадками (дорожньо-транспортні пригоди, нещасні випадки, вбивства) проведено 217 комісійних та комплексних експертиз, що в процентному відношенні становить 26,1 %.
2. До складу комісії з лікарів-клініцистів найчастіше залучалися: реаніматологи 23 рази, хірурги 22, нейрохірурги 12, терапевти 9, акушер-гінекологи 7, лікарі решти спеціальностей залучалися від 1 до 4-х випадків. Серед спеціалістів з не медичною освітою найчастіше залучалися експерти-автотехніки – в 38-ми випадках.
3. Експертизи були проведені на підставі: постанови МВС – 159, ухвали суду – 31, постанова прокуратури – 14, постанова військової прокуратури – 1, відношення МВС – 9, відношення прокуратури – 2, відношення військової прокуратури – 1.
4. Комісійні та комплексні експертизи проводились з метою вирішення наступних питань:
  - вирішення питань про наявність тілесних ушкоджень, механізму їх утворення, терміну утворення, ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень та захворювань з настанням смерті, встановлення причини смерті та для вирішення багатьох інших питань – 77 експертиз;
  - проведення експертиз у випадках дорожньо-транспортних пригод – 75;
  - своєчасність надання медичної допомоги, повнота надання медичної допомоги, правильність дій медичних працівників – 47 експертиз;
  - проведення експертиз для вирішення інших питань - 18.
5. За постановами судово-слідчих органів інших областей України було виконано для вирішення зазначених питань 8-м експертиз з Київської області, 4-и з Рівненської, 3-и з Вінницької та по 1-й з Донецької і Чернівецької областей та м. Київ
6. У більшості випадках мотивами судово-слідчих органів для призначення експертиз були неповнота та неточність відповідей експерта в первинних, додаткових та повторних судово-медичних експертизах, а найчастіше допускалися у відповідях на питання щодо можливості збереження життя при наданні медичної

допомоги потерпілим; при встановленні механізму утворення тілесних ушкоджень при дорожньо-транспортних пригодах без вивчення пошкоджень на автомобілі та співставленні їх з ушкодженнями на трупі; щодо причинно-наслідкового зв'язку тілесних ушкоджень із настанням смерті; можливості виконання цілеспрямованих дій після отримання тілесних ушкоджень.

7. Встановлення єдиного алгоритму дій для імовірності точних відповідей на вищевказані питання значно зменшить кількість комісійних та комплексних експертиз.

Література

1. Закон України «Про судову експертизу» // Голос України, 1994. - № 74 (824). – С. 5.
2. Кримінальний кодекс України: Офіц. текст. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 240 с.
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар у 2-х томах. – Т. 2. Особлива частина. – Х.: Право, 2013. – 1040 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Офіц. текст. – К.: Паливода А.В., 2012. – 326 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. В.Г. Гончаренка, В.Т.Нора, М.С. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.
6. Михайличенко Б.В. Судова стоматологія. – К.: МП «Леся», 2004. – 352 с.
7. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. – К.: МОЗ України, 1995. – 12 с.
8. Постанова Пленуму верховного Суду України №8 від 30.05.1997 року «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах».
9. Наказ МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995 року №6.- 112 с.

АНАЛИЗ КОМИССИОННЫХ И КОМПЛЕКСНЫХ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИХ ЭКСПЕРТИЗ В СЛУЧАЯХ НАСТУПЛЕНИЯ СМЕРТИ, ПРОВЕДЕННЫХ В ЖИТОМИРСКОМ ОБЛАСТНОМ БЮРО СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ЗА 2010 – 2014 г.г.

Короткевич Л.В., Зозуля В.М., Скубенко А.Я.

Резюме. Сделан анализ комиссионных и комплексных судебно-медицинских экспертиз, проведенных в Житомирском областном бюро судебно-медицинской экспертизе за последние 5 лет (2010-2014 г.г.). Устанавливалось соотношение количества экспертиз в случаях нанесения телесных повреждений со смертельными случаями, дорожно-транспортных происшествий, относительно привлечения врачей к уголовной ответственности в случаях смерти потерпевших и больных с общим количеством проведенных комиссионных и комплексных судебно-медицинских экспертиз. Проанализированы результаты проведенных экспертиз, выделены мотивы судебно-следственных органов для их назначения и наиболее частые вопросы, которые решались при назначении данных экспертиз.

Ключевые слова: комиссионная судебно-медицинская экспертиза, комплексная экспертиза, причинно-следственная связь, анализ.

THE ANALYSIS OF SINGLE- AND MULTI-DISCIPLINE EXPERT PANEL EVIDENCE IN DEATH INVESTIGATIONS PROVIDED BY ZHYTOMYR REGIONAL BUREAU OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION FROM 2010 TILL 2014

Korotkevych L.V., Zozulia V.M., Skubenko A.Ya.

Summary. The article carries out a comprehensive review of single- and multi-discipline expert panel evidence in death investigations provided by Zhytomyr regional bureau of forensic medical examination over the last 5 years (from 2010 till 2014). The research establishes the statistical ratio of examinations of violent incidents with infliction of injuries involving death, traffic accidents, proceedings against medical practitioners for alleged medical negligence with the death of a patient under treatment, to the total number of single- and multi-discipline forensic medical examinations. It also provides the analysis and evaluation of medicolegal findings, establishes the motives for a judicial investigative authority to assign a forensic medical examination, as well as outlines the most common issues of forensic medical evidence assessment and application.

Keywords: single-discipline expert panel evidence, multi-discipline expert panel evidence, cause-effect relations, analysis.